

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGTLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PART POLITIKAI LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KOZLÖNYE

Magjelen hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
 ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előjárók, papok és gazdasági egyetli tagok egész évre 8 K, t. ö. községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
 LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a köziratok, hirdetések és ösztetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyitólátás 2 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarapénztári oszék- és kióing 10,489. szám

Magyar alkotmány.

Alkotmánynak nevezzük azt a legdrágább kincsünket, amelynek az a legfontosabb ismertető jele, hogy nincs. Olyan ez, mint a mesebeli király palástja, amelyről ugyan a leghitelesebb okiratok is elismerték, hogy a legdrágább, legfinomabb szövetszövetből van, de az az egyetlen csekély hibája van, hogy senki se látja. Ilyen a mi politikai életünk is. Minden a lehető legalkotmányosabb formákban történik. Mindenre akad valami paragrafus, a melyre rá lehet mutatni, hogy ime, ezt így követeli a törvény és másképpen megvalósítani nem is lehet. Szóval olyan alkotmányunk van, amelyet bárki, aki nem magyar, a legridegebb abszolutizmusnak tarthat. Vagy alkotmány-e az olyan törvénygyűjtemény, amelynek az a sajátsága, hogy akármilyen törvénytelenséget is alkotmányos, törvényes formába szoríthat? Alkotmány-e az olyan Prokrustes-ágy, amely egyformán jó hosszú és rövid embernek olyképp, hogy a rövidet egy kicsit kihúzzák, a hosszúnak meg egy kicsit lemetélnék a lábáról!?

A legutóbb történtek még csak megerősítettek bennünket azon hitünkben, hogy alkotmányunk távolról sem olyan szilárd és megbízható épület, melyre követhető esztendő, sőt évszázadok fejlődését építhetők. Amíg fejedelmi szó és nem fiskális rabulisztika magyarázta a törvény egyes szakaszait, addig garanciánk lehetett arra, hogy ami alkotmányunkból is azt fogják kimagyarázni, ami benne van és nem arra fognak sulyt fektetni, amit elhallgat. De Ausztria látva, hogy erőszakkal nem bír velünk, most ügyvédi fogásokhoz fordul és apellál ami ugynevezett és közmulatság tárgyál szolgáló lovagiaságunkra, amelynek az a legszomorubb eredménye, hogy rögtön igazat adunk ellenségünknek, ha csak némileg is törvényes, azaz alkotmányos látszatot tud adni érvelésének.

Nagyon szomorú és lesújtó tény ez, melynek még igen sok keserves csalódást fogunk köszönhetni.

Amikor szillogizmusokkal és dialektikával alkotmány ellenes cselekedeteket az alkotmányosság látszatával ruháznak fel, akkor nekünk nem az a dolgunk, hogy beletörődjünk a változhatatlanba, hanem igenis oda kell törekednünk, hogy hasonló eset előfordulását legalább a jövőben megakadályozzuk.

Ha olyan az alkotmányunk, hogy minden jogtiprást alkotmányos formába lehet bujtatni, akkor ezt az alkotmányt meg kell változtainunk, hogy legalább a jövőre nézve vértelve legyünk hasonló dolgok ellen.

Ne higgye senki, hogy az alkotmány, örök időkre szóló mű. Igaz, vannak sarkalatos pontjai, melyek hosszú időkre szólnak, amint a magyar alkotmány is évszázadokon át fejlődött, de ezt úgy kell magyaráznunk, hogy az ilyen alkotmánynak nem szabad a fejlődés egy fokán megállania, hanem csak arra kötelez, hogy további fejlődésben is következetes és az alap gondolatnak megfelelő legyen. Alkotmányunk utolsó nagyobb változása a kiegyezés volt. A külpolitikai eseményektől teljesen megtört és elgyötört Ausztria állt akkor velünk szemben, mint alkudozó fél és nekünk meg volt az a rettenetes libánk, hogy egy szavazattöbbséggel elfogadtuk Deák javaslatát, mely évszázadokra lekötötte kezünket a szabad fejlődés tekintetében...

Értjük, hogy Ausztria görcsösen ragaszkodik ehhez a kiegyezéshez, melynél jobbat az ő szempontjából tekintve, nem igen nyerhetett volna. Az azonban nem ok arra, hogy mi Ausztria e ragaszkodását utánozzuk és a magunk részéről is szentnek és sérthetetlennek tartjuk a kiegyezést. Nem. Sőt ellenkezőleg. A milyen mértékben ragaszkodik ellenfelünk ehhez a szerencsétlen szörnyszülöthöz, ugyanolyan mértékben kell nekünk azt elvetnünk magunktól.

Adja Isten, hogy ez a perc, mentől előbb bekövetkezhesék...

POLITIKA.

Az önálló bankért.

A vasárnapi gyűlésen, melyen az ország minden részéből, így Székelykeresztúrról is többen résztvettek, a határozati javaslat, melyet egyhangúlag, nagy lelkesedéssel fogadtak el, szövege szerint így hangzik:

Budapestben az 1909. évi június hó 6-án tartott országos függetlenségi nagygyűlés kimondja:

1. Feltétlenül ragaszkodunk ahhoz, hogy az ország világos joga és törvénye szerint az önálló magyar nemzeti bank 1911. január 1-én felállítassék;

2. rendületlen bizalommal viseltünk az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt iránt és elvárjuk a párttól, mely a nemzet tulajdoni többségét képviseli, hogy megalkuvást nem ismerő eréllyel és lankadatlan

buzgósággal tartson ki továbbra is gazdasági önállóságunk eme első lépésfokának kivívásában;

3. halás köszönettel és elismeréssel adózkodunk pártunk nagynevű vezére Kossuth Ferenc és a párt azon országos nevű vezérferfiái iránt, kik ebben a nagy kérdésben a nemzet hatalmas és ellenállhatatlan erejét életre keltették: az ő érdemüknek tudjuk be, hogy ebben a kérdésben alkalom nyílt az ország összes függetlenségi pártjai közvéleményének egységes megnyilatkozására.

Kossuth és Andrássy a királynál.

Megtörtént a várva-várt két audencia, a melyen egyrészt Kossuth Ferenc, mint a függetlenségi párt vezére, másrészt Andrássy Gyula gróf, mint az alkotmánypárt vezére, megtették előterjesztéseiket a királynak. Kossuth Ferenc feltűnő hosszú ideig volt a királynál s előterjesztette a maga külön kibontakozási javaslatát, a melynek léteről a politikai világnak van tudomása, de a melynek tartalmát csak néhány beavatott ismeri. Így hat teljesen jogos az a cáfolat, amely több lapnak egy budapesti estilap nyomán között Kossuth-féle memorandum tervezetét sújja. Ilyen alhir az a B-esben elterjedt verzió is, hogy Kossuth Ferenc a királyi audencia után egyenesen a Belvedere-palotába ment volna Ferencz Ferdinánd trónörökös-höz.

A kihallgatások, mint előrelátható volt, nem hozták meg a döntést. A király előtt fekszik két javaslat a válság megoldására. Ő felsége mind a két javaslatot, tudomásul vette, Kossuthal, illetve Andrássyval megbeszélte és a döntést fenntartotta magának, úgy, hogy egyelőre a politikai helyzetben a legesekélyebb változás sem történt. A döntés esetleg hosszabban is elhúzódhatik, de a legjobb esetben is csak néhány nap múlva történhet meg.

A vármegye közigazgatási bizottsági ülése

A vármegye közigazgatási bizottságának június havi ülése tegnap, 9-ikén folyt le. Az ülésen a főispán távolléte folytán Sebesi János dr. elnökölt. Helyette az alispáni jelentést Paál Árpád dr. főjegyző olvasta fel, aki az ülés jegyzőkönyvét is vezette. Ugy az alispáni, mint az árvászéki elnöki jelentés, az ügymenet rendes folyásáról számoltak be. A többi rendes havi jelentés során a tisztí főorvos jelentette, hogy a vármegye közegészségi állapota május-hóban elég kedvezőek voltak; megemléstésre méltó számmal hörgöhurut, vörheny, fültömrigy daganat és hasihagymáz fordultak elő. A vármegyei közkórházban 248 beteg ápolatott, orvosrendőri hullavizsgálat 13 esetben történt.

Élénk megbotránkozást keltett a kir. tanfelügyelő jelentésének az a része, mely szerint Parajdon a Steinféle korcsmában a pálínkaméréshez iskolaköteles koru gyermekeket használtak fel, a kik ekközben teljesen lerészegedtek a szervezetet romboló italtól. Az ügyet kiadták az alispánnak, hogy a legszigorubb eljárást indíttassa meg. Az államépítészeti hivatal főnökének jelentése szerint az állami utak állapota, éppen úgy, mint a törvényhatósági közutaké, kielégítő volt; a héjjasfalva—csikgyimesi vonalon a szükséghez képest javítások történtek. A héjjasfalvi hid teljesen készen van, még csak a terhelési próbákat tartják meg s a jövő hónapban már a hidat át fogják adni a közforgalomnak. A Homoród vidékén a hidaknak és utaknak az árvíz által okozott kisebb-nagyobb sérülései legnagyobb részét kijavították. Szobotka műszaki tanácsos egyuttal ismertette a kereskedelmi miniszternek azt a rendeletét, mely a közutakról és vámokról készített törvényjavaslat tervezetének véleményezésére vonatkozik. Az államépítészeti hivatal részéről azt javasolja, hogy a közigazgatási bizottság az utadómínimum eltörlése mellett foglaljon állást olyképpen, hogy a mi deficit így mutatkozna, azt a törvényhatóság terhéről az állam vegye át. Javasolja egyuttal, hogy az utaknak eddig fennálló négyfelé való felosztása (állami, törvényhatósági, járási és községi ut) helyett csak három osztály legyen, mely pedig állami, törvényhatósági és községi ut. Válcsik Ferenc dr. tisztí főügyész a javaslat első része ellen határozottan állást foglal. A legszegényebb nép adótól való mentessége a közép osztályra és a 4—5 holdas földek tulajdonosaira igazságtalanul nagy megterhelést hárt. Legalább ennek az egy adónak a viselésében vegyen részt a napszámos osztály is, mely ha egy napszámot oda fizet, ezt nem sanyli meg úgy, mint a kisbirtokosok és a középosztály, mely máholnap megélni is képtelen, másrészt meg amugy is mindenfelől nagy jótékonyági adózásoknak van alávetve. Azzal pedig, hogy mindenféle terheinket az államra toljuk, még nincs gyökeresen orvosolva a baj, mert hiszen végeredményében így is az adófizető polgárság fogja viselni. A bizottság ebben a szellemben az utadó minimum fentartása mellett határozott (a mi megfelel a törvényhatóság tavaszi közgyűlésén hozott erre vonatkozó határozatnak is.) A postaügynökségekre vonatkozó jelentések után különös érdeklődést keltett a kereskedelmi miniszternek az a leírata, mely szerint a harmadik vonatpár létesítése miatt szükséges építkezések költségeire 30,000 koronát engedélyezett. A bizottság ez intézkedést örvendetes tudomásul

veszi és egy feliratban azt megköszönve kéri, hogy a harmadik vonatpár már lehetőleg október elsejére létesítsék, a megfelelő csatlakozásra pedig figyelem fordítsák. Így végre ez a sokat sürgetett ügy is dűlőre jut.

Ezekután Stratzinger Emil kir. tanácsos, pénzügyigazgató jelenti, hogy a múlt hónapban egyenes állami adó befolyt 30784 korona 63 fillér, a múlt év május havában 3325 K 54 fillér, tehát 2450 K 94 fillérrel több, mint a f. évben. Hadmentességi díjban 404 K 32 f folyt be, míg a múlt év május havában 391 K 96 f volt a bevétel, tehát a f. évben 34 K 36 fillérrel több. Bélyegilleték fejében a bevétel 14502 K 97 f volt, a tavaly 12678 K 1 f, tehát az idén májusban 1824 K 96 f-el kedvezőbb volt az eredmény. Fogyasztási és italadó fejében 52415 K 4 f folyt be, a mi a múlt évi 60443 K 34 f-hez képest 8028 K 30 f csökkenést jelent. Dohányjövődék címén 48526 K 92 f szaporította a bevételek összegét, a múlt májusban 43412 K 5 f, tehát 5146 K 87 f emelkedés. Ideiglenes házadómentesség nem engedélyeztetett.

A főállatorvos jelentése szerint az állategészségügy kedvezőtlenebb volt, mint a megelőző hónapokban, amennyiben az állatok közt különböző járványos betegségek uralkodtak. Lépfene, rühkór, veszettség, sertésorbán és sertésvész több helyen fordult elő. Az egyes alispáni előadói javaslatok során említést érdemel az etédi községi képviselőtestület megalakításának az ügye, a melyet Gagyi Lajos abból az okból megfélebbezett, mert a közgyűlés napját nem (a mint ezt a törvény megállapítja) a főszolgabíró, hanem a jegyző szűzte ki. A bizottság a felelősségnek Paál Árpád dr referálása alapján, helyet adott és a

választást megsemmisítette. Érdeklődést keltett a parajdi erdőbirtokosság birtokvásárlásának az ügye is, melyet Keith Ferenc dr tiszteletbeli főjegyző ismertetett. Az erdőbirtokosság ugyanis az erdejét eladta 50000 koronáért; ezt az összeget a miniszteri rendelet értelmében, adósságainak fedezésére és gyümölcsöző elhelyezésre kellett volna fordítania. A birtokosság pedig minden előzetes engedély nélkül egy ingatlan vásárlását határozta el, a melynek fejében 12000 koronát már előre is lefizetett, s ezenkívül a birtokosság összes vagyonát megterhelte. A bizottság úgy határozott, hogy a vonatkozó összes iratokat bekéri s birtokossági határozat végrehajtását addig is felfüggeszti. Ezenkívül megsemmisítették a székelybethlenfalvi közbirtokosság utvéti ügyben hozott határozatát is. Még több más kisebb jelentőségű községi és személyi ügy tárgyalása után az ülés 12 óra felé ért véget. —

Iparában él a nemzet.

Indítvány a magyar iparos ifjuság tömegesebb képzése és a magyar ipar fejlesztése érdekében.

A című irt magasztos jelmondat átélésével óhajtom Udvarhelyvármegye s egyidejűleg édes magyar hazánk néptanítóinak figyelmét a magyar ipar fellendítésének és az ipari munkások képzésének oly kiválóan fontos nemzetgazdasági kérdésére irányítani.

A néptanítói kar lankadást nem ismerő, önzetlen munkásságának eredménye, hogy a székelyföldi kirendeltség megbízottjai vármegyénkent és községenként oly kiváló, szép eredményeket értek el az öt termelés terén, ennek a munkás néptanítói karnak kínálkozik hazafias, szent kötelességgel, a magyar iparpártolás

az ipari munkások szerzése és elhelyezése, az ipari foglalkozásoknak ismertetése és a hazai ipartermékek fogyasztására való buzdítás által.

Sem városi, sem falusi népiskoláinkból egyetlen 12 évet betöltött, egyelőre fiú növendéket se bocsásunk el, amíg leendő életpályájáról magunknak tájékozást nem szereztünk s a kinek jövője semmi irányban még nincs kijelölve, buzdítsuk, hátorítsuk az iparos pályán való boldogulás keresésére.

Vármegyei központok s később vidéki körzetek szerint is létesítsünk iparos tanone-elhelyező osztályokat s azok élére állítsunk egy-egy ügyvezető bizottságot, a hová minden tanító bejelenthesse az iparos pályára menni szándékozó tanulókat s viszont a mesterek is bejelenthessek inastartó szándékukat, mely bizottság aztán a fennálló hivatalos ilyen irányú szervezetek segítségével és önállóan is mentől több tanoncot helyezhetne el itthon.

Kiinduló pontja és alapja lenne ez vármegyénkben egy iparostanonc otthon létesítésének is, melynek révén azon tanulók, akik nem akarnának a mesterektől nyerni ellátást, gondozásban és teljes ellátásban részesülhetnének. S o l y m o s s y Andre ideális lelkű, oly korán elhalt képviselőnk eszméje ezen tanonc otthon létesítése s nekünk ezt fáradságtalan tevékenységünkkel valósulás elé kell vinnünk, a kilátásba helyezett állami segítség igénybevételével.

Az ipari és kereskedelmi érdekek lelkes felkarolásával megnyernők mi Székelyföldön működő tanítók azt is, hogy a miképpen a földmivelési miniszterium gazdasági kirendeltséget létesített, egy kereskedelmi miniszterium is az ipari és kereskedelmi tevékenység anyagi és szellemi támogatása végett „Székelyföldi ipari és kereskedelmi kirendeltséget” létesítene.

Természetes, hogy ezen működésünk a háziipar támogatására is kiterjedne.

Vármegyénk s általában a magyar tanítóknak szervezkedése, magyar iparos és kereskedő tanoncoknak se-regestől való kiképzetése, az egyféle iparágban dolgozó kisiparosoknak szövetkezeti alapon, közös műhelybe való tömörítése és a mi iparosaink által termelt cikkeknek fogyasztásával kell megalapozzuk ipari államiségünk s ezzel együtt nemzeti vagyonsodásunk oly torrón óhajtott jövőjét.

Ha van egy családban több testvér, ne keresse mindenik fiú boldogulását az oly sovány kenyeret nyújtó tisztviselői pályán, de legyen a mai állapotnak fordítottja, midőn a tehetséges egyének a kereskedelem és ipar terén keresik egyéniségük érvényesítését s csak az menjen hivatalba, akinek kevesebb a kombináló és üzleti tehetsége, mert a hivatalok alkalmazottainak 80—90 százaléka nem önállóan, saját akaratára és terveire szerint, de a fennálló törvények, utasítások és a hivatali főnök rendelkezése szerint végezi teendőit s így a legfényesebb tehetség és legjobb munkaerő is csak időrendben juthat el odáig, hogy elért fizetésével megélhetését biztosítsa, vagyonszerzésről pedig szó sem lehet.

Csak egészségtelen állapot az, hogy az üresedésben levő legkisebb hivatali állásra is ezrével tudódnak a diplomás emberek s ugyanakkor ipari és kereskedelmi munkásokban felette nagy a hiány. Hazánkban — sajnos — a malomipart kivéve, igen kevés elsörendűen fejlett iparágunk van s így a külföldiek — legtöbbit az osztrák — terményeinket, mint nyersterményeket és felgyártmányokat viszik el tőlünk, hogy aztán, mint kész, finom árut, annál drágábban küldhessék ismét vissza hozzánk.

Hogy pedig e téren való teendőinket mentől alaposabban megismer-

Tárca.

Apám sirjánál . . .

Irtá: Király Péter.

A természet pompába öltözött,
Tarka virágok ékes milliárdja
A levegőbe mézillatot önt,
A gondviselő Istent úgy imádják . . .
— Szent oread előtt leborulok én is
Mindenható örökdicő természet . . .
Téríts magadhoz nagy Isten oh téríts,
Könyeimtől nem láthatom ösvényed . . .
Azt a szent ösvényt, melyen az imádság
Fölszál tehozzád és meghallgatod, —
Azt az ösvényt, melyen járni kiváltság
Mert odahull gyógyító balzsamod . . .
Oh könyörület szent Istene nézd el
Hogy küzködöm a kétségbeeséssel
A mely erőt vesz gyarló lelkemen,
Hogy apámat el kellett vesztenem!
— Oh mért engedted a szörnyű halálnak,
Hogy elragadja az édes apámat,
A ki engemet úgy tudott szeretni,
A mint e földön nem szerethet senki.
. . . És a halál agyontiport, legázolt
Szeretetet, oda' do szívjótságot
Garazdálkodván, mint a ki megőrül . . .
. . . Te intézted ezt oh Isten fe-
[tülrül]!
Bocsásd meg nekem, ha vétkezik
[ajkam,
Gyötrő fájdalom okozta zavarban.
Az Isten ajka, ha parancsra nyílik,
Legirtóztatóbb parancs a halál,
Bár születésünk percétől a sirig
Sorsunk könyvében mindig írva áll,
Mégis rejtelmes, kifürkészhetetlen
Az Istenség pecsételt titka tán . . .
— Te örökre elhagytál volna engem
Felejthetetlen drága jó Apám,

Vagy egy boldogabb élet hajnalán
Lehet-e még, hogy egymást újra lássuk,
Lehet-e még viszont találkozásunk!?

Mint maga az élet, semmi sincsen
[tán itt
Egy napról a másra olyan nyomorult,
Ma még reánk az öröm napfénye
[világít,
Holnap tán a halál gyilkos keze sújt,
Elrabolja tőlünk könyörtelen kézzel,
A kinek lelkével lelkünk összeforrt,
Rendelkezik velünk változó szépsé-
[lyel,
Osztoget számunkra üdvötés pokolt . . .
. . . Nekem is ilyen sors jutott osz-
[tályrészü.

Tegnap még süttött az öröm napja rám
S ma, a temetőben új sirhalom készült,
A te sirod, kedves lelkem jó Apám!
Pihenj békén, oh én imádtott halottam!
Nyugodalmad csöndjét ne zavarja más,
Csak az én lelkemből — érted —
[meghatottan
Istenhez fölszálló hő imádkozás! . . .
Pihenj békén! A ki a szent szabad-
[ságért
S a hazáért, mint Te annyit áldozott,
Kire a sors annyi érzékeny csapást
[mért,
Mint a mennyit te rád, te drága ha-
[lott . . .

Oh az megérdemli, hogy a haza földje
Magához ölelje hü porsátorát,
Megérdemli e sir mindenik göröngye
Az én fájó könnyem omló záporát!
(Zovány.)

Király László — szerző édesapja —
született Szilágymegyében Zoványon
1830. évi május 2-án. Az 1848-ik
év december hónapjában, mint nem-

zetőr lépett hadi szolgálatba s a
„Kalotaszeg” vidékén fellázadt oláhok
ellen több rendbeli véres harcban
részt vett. 1849 elején honvéde-
lett s mint őrmester küzdötté végig
a szabadságharcot. A felső Tisza
vidékén, Rakamaz közelében az osz-
trákok ellen vívott diadalmas csatá-
ban súlyos sebet kapott. Egy kard-
vágással fejét mélyen bevágták s bal
fület teljesen levágták, melyet visz-
szavartak ugyan, de az egész éle-
tében félig lehasitva (tökéletlenül
felvarrva) maradt. Sebei 6 hét alatt
begyógyultak s ismét visszatért csa-
patához a harcra. A világi fegy-
verletétel híre őket 1849. év augusztus
havában Zsibó mellett érte. Itt
táboroztak akkor. Parancsnokuk egy
„Kazinczy” előnevű főtiszt volt. A zászló-
lój, a melynél ő szolgált, Zsibó
mellett felosztott s a harcosok fel-
szólították, hogy ki-ki a legrövidebb
uton térjen haza. A szabadon bocsá-
tott harcosok közül azonban egy
„Latinovics” előnevű honvédőrnagy
buzdítására 280—300 főből álló sza-
badcsapat alakult, mely a fegyverle-
tételt megtagadta. Köztük volt Király
László is. Ez a szabadcsapat füg-
getlennek mondta ki magát s Lati-
novicsot vezérévé választván, elha-
tározta, hogy mindenféle erőszaknak
a végsőkig ellentáll.

E szabadcsapat 1849. év szeptem-
berétől 1850. év február hó köze-

péig a rézerdők rengetegében buj-
dosva, lelkes hazafiak titkos támo-
gatásával tartotta fenn magát.

De végre a hideg téli idő mosto-
hasága, a kimerültség és nélkülözés,
az osztrák kémek zaklatásai s az
osztrák üldöző csapatokkal vívott élet-
halál harcok megtörték s szigorú
feltételek mellett megadásra kény-
szerítették őket. E szabadcsapat vi-
haredett katonáit aztán az osztrák
taktikai bölcsesség a távolabbi örök-
ös tartományokban különböző vad-
idegen ezredkebe osztotta szét kény-
szer katonai szolgálattételre. Király
László néhány bajtársával együtt
Olaszországba a Radecky táborába
vitetett s ott, mint közhuszár oszt-
tatott be egy lovasezredbe. Itt 5 évet
szenvetett át. Öt év múlva mint
huszármestert Galiciába vezényel-
ték, a hol előbb egy lemergi, majd
később egy krakkói huszárezrednél
szolgált. Az 1860 ik évet Bécsben
szolgált le. Végre 1861 tavaszán
kiszabadult az osztrák katonai rabiga-
alól s ismét hazatérhetett szülőfalu-
jába Zoványra, hol aztán családot
alapított s mint az igazság, szabad-
ság, az emberbaráti szeretet eszméi-
nek polgári életben is önzetlen har-
cosa, félelmet nem ösmerő bátor
szószólója és lelkes híve: polgártár-
saitól nagyrabecsülve élt 1908. év
június hó 4-én bekövetkezett halá-
láig.

hessük és munkálkodásunkat céltudatosan végezhessük, óhajtható, hogy a kereskedelmi miniszterium az ipar és kereskedelem egyes ágazatainak ismertetése végett létesítsen irodalmi kiadványozást, melynek termékeit füzetek alakjában, egy hetenként megjelenő és az ipari szervezkedés szolgálatában álló folyóirattal együtt minden tanítónak, papnak, jegyzőnek és más kérelmezőnek is küldje meg ingyen.

Indítványozom tehát, hogy mondja ki az Udvarhelyvármegyei Tanító egyesület közgyűlése, hogy a magyar ipar felkarolása iránti tevékenységét úgy az Egylet, mind annak minden egyes tagja elsődrendű társadalmi kötelességének ismeri s ez alapon a) a magyar ipar fejlesztése — s így nemzeti vagyonosodásunk építése — érdekében úgy a Tanítóegylet, mint ennek irányítása mellett minden egyes tagja munkába áll; b) munkálkodását megkezdi: az ipari és kereskedelmi foglalkozásnak környezetében való részletesebb ismertetésével, ez alapon mentől több és jobb tehetségű tanoncot toboroz ezen pályákra; c) ezen tanoncok elhelyezése céljából egyesületünk Székelyudvarhely központtal székely tanonc-szerző és elhelyező bizottságot szervez, melynek a tömeges tanonc elhelyezésén kívül legközelebbi feladata a cél sikere érdekében Székelyudvarhelyen egy „Székely Tanonc Otthon” létesítése, hogy ezen nevelő internátus révén az aggodalmas és előítéletes szülők is megnyugvással adhassák gyermekeiket iparos és kereskedői pályára; d) a jól képzett iparosokat szövetkezeti alapon való közös műhely üyítésére buzdítja s ezen törekvésüket telhetőleg irányítja és támogatja; e) törekvése egyik főcéljának tekinti, hogy a m. kir. kormány „Székelyföldi Ipari és kereskedelmi kirendeltséget” létesítsen s annak minden vármegye székhelyén legyen egy-egy megbízottja, aki a tanítóegylet ezen irányu munkálkodásának eredményét használja és használtassa fel a fontos nemzeti ügyünk támogatására, addig pedig egyelőre is az iparkamara egy-egy titkára küldessék ki ezen teendőknél végzésére, az illető vármegyék székhelyén való állandó lakással; f) végül mindezen teendőinek sikeres végeztetése érdekében egyesületünk — elhatározásainak jelzése mellett — indítványozó kérelemmel járul a kereskedelmi miniszteriumhoz: az ipari és kereskedelmi foglalkozási ágakat részleteikben és előnyeikben ismertető irodalmi aktiv megindítása s a megjelenő kiadványoknak a tanítók, papok, jegyzők s a kérelmezők részére ingyenesen való megküldése céljából.

Hasonló tevékenység megindítása végett megkeresi az ország többi tanítóegyleteit és az Országos Bizottságot is. A kis és háziipar, a kereskedelem mezeje jórésben még parlagon heverő ugar s mi nemzeti szent kötelességet teljesítünk, ha annak műveléséhez hozzáadjuk tehetségünket, minden jóakaratomkat. Álljunk hát munkába!

Gyerkés Mihály,
ig.-tanító.

Székelyek a Hortobágyon.

Már haza szállingóztak a debreceni székely kongresszusnak legutoljára maradt vendégei is. Érdekes tapasztalatokkal, kellemesen töltött napok emlékével gazdagodva tértek vissza közénk. Alig győzik elmesélni nekünk, szegény itthon maradottnak mindazt, amit ott láttak és hallottak. Mi meg egészen elálmélkodva hallgatjuk, csak néha térít magunkhoz egy-egy merészebb nagyotmondással a kételkedés, hogy hát hiszen könnyű a messziről jöttnek...

Annai azonban mindenképp igaz, hogy a mennyire egyazon eredetű nép között lehetséges, a székely és a hajdu-magyar egymással merőben ellentétek. Más nemcsak a vidékük, viseletük és életmódjuk, de mások jellemük, természetük is. A hortobágyi magyar az őszintebb, keményebb és önmagára hetykébb, a székely a kiismerhetlenebb, a józanabb és furfangosabb. Így aztán nem alaptalan érdeklődéssel szemlélték meg az idevalók mindazokat az ottani szokásokat és viszonyokat, a melyeknek a néhány nap alatt tanui lehettek. Épp úgy, a hogy az alföldiek találának az itteni emberek és szokásaik között sok mindent meglepőnek és sajtáságosnak!

Az igazi megismerkedés a kongresszust követő kirándulásokon történt meg. Különben a kongresszusról magáról a mult alkalommal már beszámoltunk s talán nem is ez adta meg az ottidőzésnek a legkedvesebb és legemlékezetesebb jelentőségét. Megadta az az igazi kedélyes és szíves magyar vendégszeretet, melylyel a vendégek minden lépten-nyomon találkoztak.

A június 2-án rendezett hortobágyi kirándulás kedvező jelenségek mellett kezdődött, szép, tiszta nap volt és így kilátás lehetett arra, hogy a nálunk ismeretlen délibáb látványosságában is gyönyörködhetnek fognak a vendégek. Ezt különben annál is inkább bizonyosra várhatták, mivel a debreceniek állítása szerint az már előre meg volt rendelve.

Koncz Aurél meg éppen részletesen tudni vélte, hogy e tekintetben milyen intézkedések történtek s erősen állította, hogy a debreceni színháznak erre a célra alkalmas összes díszleteit már jó előre kiszállították. Az idevalók azt állítják, hogy a kirándulás vége felé láttak is valamit, de mivel ez éppen a vége felé történt s közben jól mulattak, eltek és ittak (s nem csupán vizet) nem igen bizonyos, hogy az csakugyan délibáb volt-e, vagy valami egyéb...

A kirándulók, a kik közel 250-en voltak, vidékiek és helybeliek vegyest, reggel háromnegyed 9 órakor gyülekeztek a vásártéri állomásnál, honnan külön vonattal indultak a délibábos pusztára. A vonat egészen megtelt a résztvevők nagyszámu seregével, de azért mindenki kényelmesen elhelyezkedhetett a kupében. Körülbelül fél tizenegy volt, mire kikerkeztek a hortobágyi állomásra. Itt Király Gyula tanácsnok tudatta és üdvözölte Deb-

reczen város nevében a kirándulókat, akik részéről Deák Lajos székely szövetségi elnök mondott köszönetet a szívélyes vendéglátásért. Ezután a kirándulók bevonultak a csárdába, hol zeneszóval fogadták őket. Itt már várt reájok a villásreggeli. A csárda udvarán hortobágyi módra, szabadban rudakra erősített vasbográcsokban főzték már a gulyások a gulyást. Az érdekes jelenetet ugyancsak megbámulták a székely vendégek.

A jókezdű kirándulók társaságokba verődve, betelepédtek a szénával behintett, ez alkalomból ügyesen fel-díszített, fedett étkezőbe a megterített fehér asztalok mellé s pár perc múlva felszolgálták a friss gulyást.

Reggeli után előálltak az egri káptalan szívélyességéből küldött hintók és a város gondosságából a közlekedő Nagyivány községből rendelt ekhós és másforma szekerek. A társaság felkerekedett, hogy ki hova tud, kocsira, szekérre üljön. Mikor pedig a rendezők kijelentették, hogy a kocsikra s a rugós, puhább ülésű szekerekre csak a hölgyek üljenek, mert férfiaknak ilyen nem jut, egy idevaló ismert férfiember szellemes tünődéssel sóhajtott fel:

— Istenem, hol tudnék egy szoknyát keríteni?

Hanem azért így is csak jól eltelt az idő, amíg célhoz értek. A pusztában vágató hosszú kocsisor, ritka érdekes látvány volt. Elöl hajtott a város négyes fogata. Utánna még hetvenkét hintó és szekér. Először a német mutatták be a vendégeknek, akik nem győztek eléggé gyönyörködni a szebbnél-szebb ménekben, a tüzes vérű, pompás paripákban. Azután a törzsgulyát tekintették meg. Délután két óra tájban a hosszú kocsiszábon elfaradt és a nagy melegben eltikkadt kiránduló sereget egy kis árnyas alleben csapra ütött friss sör és friss péksütemény várta. Itt mintegy félóra piheaót tartottak. Aztán még egy ménes istállót néztek meg. Találkoztak egy érdekes fogattal is. Egy derék debreceni polgár táncoltatta szekérébe fogva öt pompás lovat, négy pedig a szekér után volt kötve. Mikor pedig Técsy Ferenc, a mi rendőrkapitányunk megkérdezte tőle, miért fogott be ennyit, hetykén, félvállról vetette oda:

— *Asi' me' van...*

A társaság három órára, a kitűzött ebéd-időre érkezett vissza a csárdába.

A déli vonattal Király Gyula tanácsnok figyelmességéből kikerkezett Rácz Károly zenekara, a mely csakhamar olyan vidám hangulatot teremtett az amugy is kedélyes társaság között, hogy annak öregje, fiatalja táncra perdült. Ebédidő alatt az Irsay képviselő alsórákosi székelyei eljárták a „Csürdöngölő”-t. Este fél 8 órakor szedelőzködtek össze visszautazásra a kirándulók, akik bizonyára mindenkor kellemesen emlékeznek a pompásan eltöltött napra. Dícséret és elismerés illeti Király Gyula tanácsnokot, ki ötletségével és mindenre kiterjedő figyelmességével biztosította a nap fényes sikerét.

Június 3-án, csütörtökön, Tokajra, 4-ikén pedig Kassára volt kirándulás. Az udvarhelyiek azonban már a

megelőző napon majdnem mind hazatértek; a résztvevőket mind a két helyen szíves fogadtásban részesítették (az utóbbi kiránduláson utközben még Sárospatakon is nagy vendégség volt a tiszteletükre). Az elsőt a híres tokaji borokat kostóltatták meg, a másodikon hazafias beszéd kíséretében Rákóczi sírjára helyeztek diszes koszorút.

Ezek után pedig a legutolsóknak maradt vendégek is elutaztak haza.

HIREK.

— **Kataszteri biztosok.** A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök a Kolozsváron állomásozó kataszteri igazgatóság működési területére vármegyénkbeli Balássy Sándor ábránfalvi, Jakabházy Samu székelykeresztúri és Orbán Ottó báró székelylengyel-falvi lakókat ideiglenes minőségű kataszteri biztosnak nevezte ki.

— **A kormány és a székelység.** A debreceni székely gyűlésen a kölcsönös üdvözlések után Micseh Endre miniszteri tanácsos Kossuth Ferenc hazafias üdvözlését tolmácsolta és felkérte a kongresszus tagjait, hogy a miniszter üdvözlését a székely néppel is tudassa. A kereskedelmi miniszterium a székelység ügyét továbbra is fogja szeretetteljes odaadással foglalkozni, amellyel azt eddigéig is előbbre vinni törekedett. A kereskedelmi kormány programjában benne van: a Székelyföldnek jó közlekedési utakat biztosítani, ezáltal az ipart, a kereskedelmet előmozdítani. 1910-re kilátásba helyeztetett a fenégy-laka-gyergyó-tekerőpataki törvényhatósági út államosítása. A Gyergyószentmiklós-Békás országhatárai közut tervei szintén készen vannak, úgy hogy remény van arra, hogy ez a fontos utvonat megépítéséhez még ez évben hozzáfoghatnak. A vasutgy terén is több reformot hoz be Erdélyrészen a miniszterium. A héjjasfalva—székelyudvarhelyi vasutvonalon harmadik vonatpárt engedélyezett. Megnyitattott a madéfalva—gyergyószentmiklói vonal és folyamatban van a déda—szentmiklói vonal kiépítése és ezzel a székely vasuti hálózat egész Brassóig be lesz fejezve. De nemcsak a vasutpolitika terén, sőt a székely nép mentésére a kormány ez inasképzést elősegíti inasothonok alkotásával, s kisiparosokat segíyezi gépekkel, adományokkal. Közműhelyeket állít fel és e mellett módot talál a gyáripár támogatására is. A székely nép érdekeit nézte a kormány a román kereskedelmi szerződés megkötésében is. Most már az erdélyi iparcikknek szabad az ut Románia felé és vámkedvezmények révén konkurálhatnak nyugati iparcikkkel is. Egyébként — fejezte be szavait a szónok — legyenek meggyőződve, hogy az önkéntes törekvéseit, melyek nem lehetnek mások, mint a székely népet kitartó szorgalomra s takarékosagra nevelni s ekként az ipari pályán való boldogulását biztosítani, Kossuth Ferenc mindenkor a legnagyobb elismeréssel fogja honorálni. (Lelkes éljenzés.) Az elnök köszönetet mondott a miniszteri tanácsosnak.

— **Társas-vacsora.** A székelyudvarhelyi törvényszék, járásbíró és ügyészesség bírói és tisztviselői kara László Domokos ítéletábrai bíró tiszteletére, nyugalomba vonulása és leg-

ORBÁN NAGY ÉS TAMÁS

elsőrangú cipőraktára Székelyudvarhely, Kossuth-u. 12. sz.

Elismert szilárd és elegáns készítményű női, uri és gyermek-cipők.

Olcso szabott árak. Képes árjegyzéket díjtalanul küldenek.

Valódi Kobrak-cipők gyári raktára.

